

спрямовуючий контакт зі своїм минулим і програмується на безумовне, притому неусвідомлене підкорення наказам свого «господаря»). В цілому, використання методів психічного маніпулювання переслідує цілі пригнічення волі людини, зниження критичності її мислення, приведення в залежність від маніпулятора (при цьому введення інформації у підсвідомість саме по собі містить реальну загрозу для людини, адже саме підсвідомість керує вегетативною нервовою системою, гормональною системою, харчуванням, сексуальною активністю та ін.). Таким чином, необхідні наступні заходи кримінально-правового характеру: встановлення кримінальної відповідальності за сам факт застосування до іншої особи методів психічного маніпулювання (кримінального гіпнозу, навіювання та ін.); у якості кваліфікуючих та особливо кваліфікуючих ознак злочину повинні фігурувати примушування особи до вчинення суспільно небезпечного діяння, застосування методів психічного маніпулювання щодо неповнолітнього та спричинення відповідними діями тяжких наслідків (смерть або самогубство потерпілого, завдання тяжкої шкоди здоров'ю та ін.).

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ

Расцька Людмила Василівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права та криміналістики ННПП НАВС

У сучасному світі економічні злочини становлять небезпеку існуванню держави та суспільства. Організована злочинність створює кримінальні структури, які охоплюють всі ланки державного управління, в тому числі й в економіці нашої країни. Тому злочинна діяльність у сфері економіки здатна завдавати нищівного удару по економічній стійкості держави, звести нанівець результати всіх зусиль, які спрямовуються суспільством та інститутами влади на забезпечення стабільного економічного розвитку держави.

Отже, на сьогодні злочини, які вчиняються в сфері економічних відносин, становлять реальну небезпеку життєдіяльності як для окремих громадян, так і для країни в цілому. Вважається, що у сучасній Україні розміри нелегальних економічних відносин досягнули 30% від розмірів легальної економіки. Саме вони займають найбільшу частку в структурі всієї зареєстрованої злочинності (майже 10% злочинів, що висвітлюються у статистиці як діяння у сфері економіки, та 40% посягань економічної спрямованості, що відбиваються в інших статистичних групах). Щорічно збитки лише від злочинів, щодо яких справи розслідувалися службою боротьби з економічною злочинністю, становлять понад 5 млрд грн. У структурі злочинів економічної спрямованості третину становлять посягання проти власності, до 20% – злочини у сфері господарської діяльності, і майже половину – злочинні дії з використанням службових повноважень, відповідно до статистики – зараз 40% злочинів цього виду є тяжкими [4].

Здебільшого злочини у сфері економіки характеризуються високою латентністю, пояснюється це тим, що злочинці заздалегідь приховують скоєне.

Основною характеристикою осіб економічних злочинців є їх компетентність, а саме такими особами в основному бувають працівники зі стажем, які добре орієнтуються в фінансових питаннях та з відповідним рівнем досвіду [1].

Економічна злочинність існує тоді, коли є прогалини та суперечності в законодавстві, які і формують корисливу, девіантну поведінку у суб'єктів державної влади та окремих громадян. Особлива увага приділяється проблемі приватизації в країні, яка відбулася в умовах нестабільності й

обумовила значну кількість посягань в економічній сфері. Вважається, що це й призвело до масового зубожіння населення, а їхній сукупний дохід на душу населення і зараз знаходиться за межею бідності, в той час як окремі верстви населення мають найвищий рівень доходів та отримують 1/3 від загальної суми усіх грошових доходів населення країни [2].

Досить швидко поширюється нове негативне явище під назвою комп'ютерна злочинність, яке виникло в результаті впровадження в економіку сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій. Посідає теж одне з провідних напрямків протиправних діянь, які, в свою чергу, виражаються в підробленні та шахрайському використанні платіжних карток, а також різного роду шахрайських операцій пов'язаних із застосуванням комп'ютерної техніки, через мережу Інтернет [3].

Економічні умови – коли в економіці виявляються суперечності, які формують корисливу протиправну мотивацію громадян. Також небезпечною є тенденція монополізації економіки країни, що знищує підприємницькі можливості громадян як джерело їх легального самозабезпечення. Щорічно статистика фіксує збільшення кількості порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

Соціально-психологічні фактори – масове зубожіння населення та поява успішних власників, капітали яких співвідносяться з розмірами валового внутрішнього продукту країни. А існування таких диспропорцій у масовій свідомості ставить під сумнів можливість легального матеріального забезпечення і спонукало до вчинення протиправних дій.

Організаційно-управлінські – найбільш тісно пов'язані з діяльністю представників органів державної влади (посадовців). Дослідники відзначають, що зараз 90% комерційних структур мають корупційні зв'язки в різних органах влади та управління. [4]

З оглядом на вищевикладене, зробити висновок, що для того, щоб запобігати злочинності в економічній сфері відбувалося на належному рівні, потрібен цілий комплекс узгоджених заходів правового, економічного, політичного характеру. Реалії сьогодення не дають нам можливості говорити про повну захищеність від даного виду злочинів. До того ж, щоб запобігти та попередити злочини у сфері економіки потрібно вжити цілий комплекс загальносоціальних, а саме: подолання бідності та безробіття в суспільстві, зменшення податкового навантаження на суб'єктів підприємництва, протидія монополізації економіки, вдосконалення законодавства, що стимулює розвиток підприємництва, забезпечення вільного доступу громадян до зайняття підприємницькою діяльністю, сприятиме протидії монополізації економіки та вільному доступу ЗМІ до рішень органів державної влади, а також вихованню належної правосвідомості громадян, на належному рівні.

Крім того, в державі необхідно вжити ряд спеціально-кримінологічних заходів у сфері економіки щодо профілактики злочинів, заходів припинення злочинів у сфері економіки, які повинні здійснюватися в межах компетенції уповноважених суб'єктів.

Тому ми вважаємо, що шлях боротьби з економічною злочинністю має змінювати закономірності розвитку суспільства, що, в свою чергу, є досить складним завданням. Потрібно й надалі впливати громадянським суспільством на діючу владу та на виконавчі органи, з метою постійного контролювання та запобігання економічній злочинності.

Список використаних джерел:

1. Бойко А. Організована економічна злочинність у період переходу України до ринкової економіки / А. Бойко // Вісник Львів. ун-ту. Серія юридична. – 2008. – Вип. 46. – С. 169 – 177.
2. Кузьменко Б. Корупція та економічна злочинність у сучасній Україні : вплив на національну безпеку держави / Б. Кузьменко // Право України - №7. – 1997. С. 12 – 14.

3. Курс кримінології : Особлива частина : підручник : у 2 кн. / М.В. Корнієнко, Б. В. Романюк, І. М. Мельник та ін.; за аг. Ред.: О. М. Джуки. – К.: Юрінком Інтер, 2001.– С.72–73.

4. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник / І.М. Даньшин, В.В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін.; за аг. ред. В. В Голіни. – 2-ге вид. перероб і доп. – Х. : Право, 2009. – С. 126 – 131.

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ МЕДИЧНОГО ХАРАКТЕРУ

Жук Ілона Василівна, кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри кримінального права та криміналістики ННПІ НАВС

Відповідно до ч. 1 ст. 95 Кримінального Кодексу України продовження, зміна або припинення застосування примусових заходів медичного характеру здійснюється виключно судом за заявою представника психіатричного закладу, який надає особі психіатричну допомогу, до якої також додається обґрунтований висновок комісії лікарів-психіатрів.

Відзначимо, що закріплення за судом виключної прерогативи продовження, зміни та припинення примусового лікування є новелою національного кримінального законодавства, оскільки раніше подібної практики в Україні не дотримувалися, і за необхідності обмежувалися наявністю висновку лікарської комісії, при цьому рішення суду не вимагалось. Це, у свою чергу, було підґрунтям для вчинення різноманітних зловживань з боку лікарів-психіатрів та порушень прав хворих. Наприклад, породжувало випадки довготривалого застосування примусового лікування, строк якого перевищував п'ятнадцять і навіть двадцять років, що було явно невинуватим, не відповідало цілям лікування, призводило до розриву відносин з родичами, без сумніву ускладнювало адаптацію хворих після лікування.

Внесені до кримінального законодавства зміни, на нашу думку, неодмінно заслуговують схвальних відгуків, оскільки подібні нововведення підсилюють гарантії захисту прав і свобод людини, що страждає на психічний розлад, і надають можливість оскарження необґрунтованих рішень лікарів. Однак, деякі з цих нововведень потребують додаткового вивчення.

Так, зміна примусового заходу медичного характеру здійснюється судом у випадку такої зміни стану здоров'я особи (а отже, ступеню її суспільної небезпечності), за якої відпадає необхідність у застосуванні раніше призначеного заходу. У контексті сказаного слід наголосити, що зміна стану пацієнта необов'язково означає його поліпшення, адже під час застосування примусових заходів медичного характеру, незважаючи на проведене лікування, стан здоров'я хворого може значно ускладнитися. Також подібна зміна не завжди пов'язана саме з психічним здоров'ям людини – ступінь суспільної небезпечності може зменшитися через погіршення фізичного стану, приміром, через інсульт або прогресивний параліч, що спричиняє різке обмеження обсягу рухових актів.

Наразі, якщо ступінь суспільної небезпечності особи підвищується, то суд не має права змінювати відповідний примусовий медичний захід на більш суворий, оскільки, як говорить п. 19 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 3 червня 2005 р. № 7¹ “Про застосування судами примусових заходів медичного характеру та примусового лікування” (далі - Постанова), “зміна примусового заходу медичного характеру може полягати лише в його пом'якшенні у зв'язку з поліпшенням психічного стану здоров'я (наприклад, у переведенні її з психіатричного закладу з посиленням наглядом до закладу із звичайним наглядом)”². З урахуванням